

Täysistunto

Keskiviikko 11.5.2016 klo 13.59—15.30

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain 8 §:n ja ammattikorkeakoululain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 36/2016 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 4/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 4/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

14.02 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen hakemusten käsittelymaksun poistamista 1.7.2016 alkaen. Kyseinen esitys tukee periaatetta... (Hälinää)

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Anteeksi, edustaja Elomaa, pieni hetki. (Puhemies koputtaa) Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat kuunnella, keskittymään tähän Elomaan esitykseen, ja niitä, jotka haluavat pitää kokouksia, siirtymään pois tästä salista. — Olkaa hyvä, edustaja Elomaa.

Kiitos, arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen hakemusten käsittelymaksun poistamista 1.7.2016 alkaen. Kyseinen esitys tukee periaatetta koulutuksen maksuttomuudesta Suomessa ja lisää samalla kansalaisten tasavertaisia mahdollisuuksia kouluttautua. Sen vuoksi pidänkin kyseistä esitystä kannatettavana.

Hallitus asetti aikaisemmin lukukausimaksut EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille. Tämä oli tarpeellinen ja hyväkin uudistus, joka monipuolistaa tasokkaiden korkeakoulujemme rahoitus pohjaa. Monet korkeakoulut ovatkin nähneet lukukausimaksujen asettamisen positiivisena asiana. Osittain lukukausimaksuista johtuen pystymmekin nyt poistamaan hakemusten käsittelymaksut.

Hakemusten käsittelymaksujen poistamisen ja lukuvuosimaksujen käyttöönoton vaikutuksia on kuitenkin seurattava tarkoin. Käsittelymaksun poistuessa nimittäin on olemassa myös mahdollisuus, että hakemusten määrä lisääntyy huomattavasti, koska haku on ilmaista. Kuten sivistysvaliokunnan lausumaehdotuksessa todetaan, on ensiarvoisen tärkeää, että uudistusten vaikutuksia hakijoiden tasoon ja korkeakoulujen kansainvälistymiseen seurataan. Myös Opetushallituksen rahoitus on turvattava hakupalveluiden varmistamiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2016 vp

Korkeakoulumme tulevat jatkossakin olemaan kansainvälisiä ja tasokkaita opinahjoja, joissa koulutuksen maksuttomuudella on tärkeä sija. — Kiitos.

14.04 Kari Kulmala ps: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain opetuksen maksuttomuutta koskevia säännöksiä siten, että hakemuksen käsittelymaksua ei perittäisi enää otettaessa opiskelijoita elokuussa 2017 tai sen jälkeen alkavaan koulutukseen. Hakemuksen käsittelymaksusta luopumista koskevan hallituksen esityksen antamisesta on sovittu hallituksen osaamisen ja koulutuksen ministerityöryhmässä syksyllä 2015 sen käsitellessä EU- ja Eta-alueen ulkopuolisilta opiskelijoilta perittäviä lukuvuosimaksuja koskevaa hallituksen esitystä.

Hakemuksen käsittelymaksusta luopumisen tarkoituksena on yksinkertaistaa EU- ja Eta-alueen ulkopuolisiin opiskelijoihin kohdistuvien maksujen kokonaisuutta, ja jo tämä on kaikin puolin tavoiteltava asia. Yliopistolain 10 §:n ja ammattikorkeakoululain 13 a §:n mukaan yliopistot ja ammattikorkeakoulut voivat vuodesta 2016 alkaen periä lukuvuosimaksuja EU- ja Eta-alueen ulkopuolisilta opiskelijoilta alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon, ammattikorkeakoulututkintoon taikka ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa vieraskielisessä koulutuksessa. Lukuvuosimaksuja koskevia säännöksiä sovelletaan korkeakouluja velvoittavina 1.8.2017 tai sen jälkeen opintonsa aloittaviin opiskelijoihin. Lukuvuosimaksun määrä on vähintään 1 500 euroa lukuvuodessa. Korkeakoulut määrittelevät lukuvuosimaksun suuruuden, ja se voi vaihdella korkeakoulujen välillä ja korkeakoulujen eri koulutuksissa. Korkeakouluilla on oltava apurahajärjestelmä, jolla tuetaan maksulliseen tutkintokoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden opiskelua.

Muualla Euroopassa on hyvin erilaisia käytäntöjä liittyen lukukausimaksuihin ja erilaisiin hakemusmaksuihin. Pääsääntöisesti ilmaisia opiskeluita ei ole. Ruotsissa peritään sekä lukukausimaksuja että hakijamaksuja. Tanskassa ei ole lainsäädäntöön perustuvaa yhteistä hakemusmaksua, mutta korkeakoulut voivat itse päättää maksun perimisestä ja sen suuruudesta. Maksu kuitataan lukuvuosimaksusta, jos hakija tulee valituksi. Norjassa peritään vain ilmoittautumismaksuja.

Kyse on kansallisesta ratkaisusta sen suhteen, minkälaisia maksuja EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta suomalaisiin korkeakouluihin hakevilta ja niissä opiskelevalta halutaan periä. Mielestäni tämä hallituksen esitys on hyvä ja tarkoituksenmukainen, ja ymmärtääkseni tällä on pääsääntöisesti myös yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen tuki takana.

14.08 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Elomaa piti jo erinomaisen puheenvuoron, ja muutamia näkökulmia tästä. Me kävimme kovin keskustelua siitä, että onko hyvä asia vai huono asia, että hakumaksut poistetaan, ja löysimme, että puolensa, kuten kolikollakin on kaksi puolta, on hyvät asiansa ja huonot asiansa, ja siltä osin totesimme, että tässä on paikka myöskin laittaa valiokunnan lausuma, jossa sitten seurataan, että miten tilanne kehittyy.

Muutamia pohdintoja lukukausimaksuista.

Ensinnäkin on erinomainen asia, että olemme vihdoin viimein tämän hallituksen aikana saaneet lukukausimaksut meidän korkeakouluille EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tuleville opiskelijoille. Näin, kuten edustaja Elomaa totesi, pystymme myöskin monipuolistamaan meidän korkeakoulujen rahoituspohjaa, ja se myös johtaa suomalaisten opiskelijoiden näkökulmasta siihen, että jotta näitä meidän koulutustuotteita voidaan myydä, niin nii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2016 vp

den pitää olla riittävän korkealaatuisia, jotta ne sitten myöskin kävisivät kaupaksi, ja tästä laadusta myöskin tulevat meidän suomalaiset nuoret nauttimaan.

Itse näihin hakumaksuihin liittyen. Kuten täällä edellisessäkin puheenvuorossa todettiin, eri maissa on erilaisia käytäntöjä: on maita, joissa kerätään lukukausimaksuja ja myöskin hakumaksuja, ja on maita, joissa kerätään lukukausimaksuja mutta ei itse hakumaksuja. Toisaalta voi ajatella näinkin päin, että ehkä se on hyvä, että Suomessa on valittu linja, jossa luovutaan hakumaksuista, koska meidän tehtävähän on madaltaa sitä kynnystä mahdollisesti meidän maksavilta asiakkailta meidän korkeakouluille ja näin ollen pidämme oven vähän enemmän avoinna meidän mahdollisille maksaville opiskelijoille. Siltä osin varmasti esitys on erinomainen.

Toisaalta tähän tietenkin liittyy se, että tähän päivään asti tässä on Opetushallitus saanut kerättyä myöskin käsittelyänsä ja sitä taustatyötä varten rahoitusta ja nyt se rahoituspohja jää pois. Siltä osin on tietenkin paikka miettiä, että miten näitä opiskelija- ja hakupalveluja sitten pystytään kehittämään, ja siltä osin se asiallinen huoli on kirjattu myöskin valiokunnan mietintöön.

Näen, että asia on erittäin tärkeä, ja tämä on tietenkin viesti siitä, että tervetuloa Suomeen, tervetuloa Suomeen opiskelemaan meidän loistaviin opinahjoihin muualta maailmaa, EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta. Näin myöskin pystymme kansainvälistämään meidän korkeakoulujamme.

14.11 Anne Kalmari kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on tullutkin jo erittäin hyviä puheenvuoroja, mutta kokonaisuutena tässä minusta mennään juuri sille tielle, että tervetuloa kansainvälisyys, tervetuloa yhä laadukkaampi opetus, ja minusta on erittäin hyvä asia — mitä edustaja Laushtikin tuossa sanoi — että annetaan mahdollisuus ulkomaisille tulla ja annetaan mahdollisuus yliopistoille kehittää sellaista koulutusta, josta muualta, EU-, Eta-maiden ulkopuoliset henkilöt ovat valmiita maksamaan. Tähän suuntaan meidän tulee mennä, ja tätä yliopistot ja ammattikorkeakoulut ovat toivoneet.

Totta kai tässä voidaan uhkiakin nähdä — että miten jos maksuja ei tule, niin mistä rahoitusta, mutta mielestäni kaikinensa tämä laki on hyvä, ja hyvä, että sivistysvaliokunta sitten halusi laittaa tähän lausuman, jossa seurataan juuri tämän lainsäädännön vaikutusta.

14.12 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on varsin hyvä, ja valiokunta on tehnyt siinä sillä tavalla huolellista työtä, että on hyvin kirjoittanut auki nämä mahdolliset uhat, mitä tähän on liittynyt.

Yhden asian täältä haluaisin nostaa, kun täällä todetaan näin, että "yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen lukuvuosimaksut ohjautuvat suoraan asianomaiselle korkeakoululle, joten niillä ei kateta osittainkaan Opetushallituksen erityisiä kustannuksia hakupalveluiden ylläpitämisestä ja kehittämisestä". On erittäin hyvä, että on suoraan ääneen sanottu tässä mietinnössä, jotta tähän voi sitten aikanaan palata, kun tiedämme, että sellaista taipumusta on, että jos johonkin instituutioon ylimääräistä rahaa jää, niin sitten se tuonne valtiovarainministeriön kassaan jollakin tavalla ohjataan. Minusta on hyvä, että tämä lause on täällä tekstissä ja voidaan todeta, että näin on eduskunnalle tämän päätöksen yhteydessä luvattu.

14.13 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Nämä käsittelymaksut tulivat nimensä mukaisesti EU- ja Eta-maiden ulkopuolisille opiskelijoille, koska heitä oli määrällisesti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2016 vp

paljon, pitkälti yli 10 000 hakijaa. Asiantuntijat ovat antaneet ymmärtää, että näiden joukossa on myöskin verrattain paljonkin hakijoita, jotka koettavat kepillä jäätä. Osan intressit ja halut tulla Suomeen eivät ihan välttämättä olleet opiskeluun suuntautuvia. Mutta yli-päättänsä aikanaan nähtiin hyväksi asettaa tällainen käsittelymaksu, joka oli suuruusluokaltaan 100 euron tienoilla.

Kun tätä asiaa valiokunnassa käsiteltiin, niin olin ja olimme myöskin sosialidemokraattisen sivistysvaliokunnan edustajina kallellaan siihen suuntaan, että kun tämä käsittelymaksu nyt on ollut käytössä vasta vuoden, niin jatkettaisiin sitä. Myöskin osa asiantuntijoista oli tätä mieltä, muun muassa Opetushallitus ja Oulun yliopisto ja eräät muut, mutta päädyimme sitten kuitenkin siihen, koska esimerkiksi yliopistoja edustava yhteisjärjestö UNIFI ja samaten ammattikorkeakoulujen kattojärjestö Arene olivat yksimielisesti sitä mieltä, että kun tämä lukuvuosimaksu tulee, niin sen vaikutukset ovat kuitenkin välillisesti ja osin suoraankin sen kaltaisia, että käsittelymaksuja ei sitten välttämättä tarvita. Itse asiassa tämän asiantuntijakuulemisen aikana päädyttiin siihen, että hyväksytään tämä, ja teimme sitten hyvässä yhteistyössä hallituspuolueitten kanssa lausuman, että tämän asian vaikutuksia seurataan. Tämäkin on hyvä esimerkki siitä, että eivät oppositiopuolueet suinkaan aina sano ei, ei, ei, vaan kun on perusteita, niin sanomme kyllä, kyllä, kyllä. (Olavi Ala-Nissilä: Hauska kuulla!)

14.16 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Nyt tulee tällainen papukaija-efekti, kun edustaja Gustafsson käytti tuossa lopussa melkein juuri sen puheenvuoron, minkä aion käyttää. On hyvä, että käydään valiokunnissa rakentavaa keskustelua ja pyritään siihen yhteiseen näkemykseen, ei pakottavasti, vaan että kun aidosti todetaan asioiden näin olevan, niin sitten tehdään sellaisia yksimielisiä mietintöjä, jotka tuodaan tänne isoon saliin tällaiseen rakentavaan keskusteluun.

Mutta toki täällä taustalla edelleen kummittelee se — kun meille tulevat nämä lukukausimaksut — kuinka tällä voidaan subventoida sitä, jos meillä kuitenkin tulee tapahtumaan se, että ulkolaisten, Eta-alueen ulkopuolisten, opiskelijamäärät putoavat, koska se on nyt esimerkkien osalta nähtävissä, että näin tulee käymään. Siinä vaiheessa, kun pohditaan, kuinka sitten yliopistojen rahoitusta voidaan tavallaan sitä kautta kehittää ja, kuten edustaja Lauslahti sanoi, tarjota suomalaisillekin sitä korkeatasoista opetusta, jos ei meillä ole imua tänne kansainvälisten opiskelijoiden osalta tulla, olen melko vakuuttunut siitä, että myös se korkeatasoisen opetuksen houkuttelevuus tulee madaltumaan.

Keskusteltuani tuolla Kiinan-matkalla suomalaisen Tekesin edustajan kanssa ei tullut kovin positiivinen näkemys: jos me olemme tavallaan sulkemassa maksuilla ovia tänne tulemiselle, en kyllä näe, että tämä käsittelymaksun poistaminen voisi tehdä siitä houkuttelevamman. Eli kyllä nämä ovat vähän semmoiset tuli ja vesi, mutta sinällään arvostan tätä seurantalauseketta erityisesti.

14.18 Kai Mykkänen kok: Arvoisa puhemies! Myöskin minusta on erittäin hyvä, että tässä on ilmeisesti laajalla yhteistyöllä pystytty valiokunnassa viemään eteenpäin tätä asiaa ja suomalaisen korkeakoulutuksen rahoitusjärjestelmää ja myöskin tavallaan niitä tapoja, joilla opiskelija siihen kytkeytyy. Mahdollistetaan uudet menettelyt.

Ehkä toisin tähän vielä lisänä vain sen huomion, että meidän pitää myös pikkuhiljaa yhä enemmän valmistautua sentyyppiseen maailmaan, jossa itse asiassa yliopisto- ja vaikkapa ammattikorkeakoulutason koulutuskokonaisuuksia ei ikään kuin paketoita vain niin, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2016 vp

tulet lukuvuodeksi tai tutkinnoksi yhteen oppilaitokseen ja fyysisesti noin suunnilleen siellä sen suoritat, vaan niin, että saattaa olla konsortioita, joissa on mukana Suomesta yksi tai kaksi oppilaitosta ja jostain muusta maasta joku, paketoidaan erilaisia oppimiskokonaisuuksia, joihin sitten tartutaan itse asiassa aika laajasti esimerkiksi verkko-oppimisenkin metodein. Näissä konsortioissa olen usein törmännyt tapauksiin, joissa haasteena on ollut se, että suomalainen korkeakoulu ei voi lukukausimaksuja ottaa ja muut konsortion jäsenet voivat. Toivon, että kun järjestelmää kehitetään eteenpäin, niin tämä on askel siihen, että me emme vain sulje ovia suomalaiselta huipputason osaamiselta ja koulutusjärjestelmältä olla mukana kehittymässä myös tässä uudessa, ikään kuin osin verkkopohjaiseen oppimiseen ja osin globaaleihin oppimiskokonaisuuksiin perustuvassa maailmassa. Se osuus ei tietenkään tule pitkään aikaan olemaan merkittävä verrattuna niihin, jotka kiinnittyvät yhteen oppilaitokseen, opiskelevat siellä kokonaisuuden, mutta jos katsotaan meidän lastemme ikäisten sukupolvea, niin yhä useampi tekee niin ja yhä enemmän merkitystä sillä on meidän yliopistojärjestelmän kehittymiselle, että myöskin tällaisia polkuja suomalaiset voivat olla mukana rakentamassa.

14.20 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Juuri näin, kuten edustaja tässä totesi: tulee nähdä muutakin kuin pelkät lukukausimaksut. Sipilän hallituksessa on tehty lainsäädäntöä korkeakouluille, mikä mahdollistaa myös muualla annettavan tutkintopohjaisen korkeakouluopetuksen. Meillä on tietenkin paikka laajentaa tätä. Meillä on ammatillisella puolella nälkää lähteä maailmalle myymään niitä loistavia ammatillisia tutkintoja. Eli meillä on mahdollisuuksia vaikka kuinka paljon. Vaatii kylläkin vuosia ja kovaa työtä ja myöskin kykyä valikoida ne oikeat markkinat, mihin viedä mitään tutkintoa.

Edustaja Myllykoskelle: Juuri näin. Jos me ajatlemme lukukausimaksuja ja täällä kotimaassa annettavaa opetusta EU- ja Eta-maiden ulkopuolella oleville nuorille, niin totta on, että kun lukukausimaksut tulevat, niin kyllähän sieltä ne hakijamäärät varmasti tippuvat jo senkin takia, että meillä on ollut tällainen vetovoimatekijä, maksuton koulutus, mutta asiallista on kysyä, miksi me maksamme intialaisen nuoren opetuksen, kun meillä rahaa on yhä vähemmän. Miksi me emme tuotteista sitä korkeatasoista opetusta ja saa lisää rahoituspohjaa, jolla me kehitämme meidän yliopistoistamme ja ammatillisista oppilaitoksistamme entistä vahvempia?

Sitten edustaja Gustafsson, on hienoa, että me pystymme sivistysvaliokunnassa käymään sitä keskustelua. Me tunnistamme niitä hyviä asioita, vahvoja asioita ja myöskin kirjaamme ne ylös, koska maailma ei ole kuitenkaan yhden totuuden mukainen ja joissain kohdin on hyvä tunnistaa ne riskitekijät, kirjata ne ylös ja tehdä myös seurantalausumat siihen mukaan, jotta sitten voidaan tarvittaessa tehdä niitä korjaavia toimenpiteitä.

Ja kiitän tässä edustaja Gustafssonia ja (Puhemies koputtaa) meidän oppositiotamme muutenkin siitä yhteistyöstä.

14.22 Marisanna Jarva kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessähän puhutaan tästä käsittely- tai hakemusmaksusta, josta korkeakoulut myös itse toivoivat, että tätä viedään eteenpäin. Tämä maksu poistetaan ja maksujärjestelmää yksinkertaistetaan. On hyvä, että on nyt edetty tässä koko maksujärjestelmässä siihen, että myös Suomi tulee tähän samaan linjaan, mitä yleisesti länsimaissa on: että EU- ja Eta-maiden ulkopuolisille opiskelijoille myös meillä tulevat nämä maksut. Mutta meillä kuitenkin sitten myös vähävaraisil-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2016 vp

le opiskelijoille turvataan se opiskelumahdollisuus: jos kerran on halukkuutta ja pystyy pääsykokeissa pärjäämään, niin silloin on mahdollisuus opiskella edelleen myös täällä.

Edustaja Mykkänen tuossa toi esiin tätä, että pitäisi miettiä enemmän myös kokonaisuuksia myös näihin asioihin liittyen ja sitä, miten me saamme näitä kansainvälisiä osaajia Suomeen enemmän. Tätähän me kaikki toivottavasti toivomme. Tarvitsemme tänne osaajia, että Suomi menee eteenpäin. Tarjotaan niitä mahdollisuuksia. Ja kannustaisinkin miettimään, että olisiko mahdollista, että esimerkiksi korkeakoulutetut saisivat esimerkiksi oleskeluluvan jatkossa, että pystyisivät Suomeen jäämään automaattisesti sen jälkeen kun ovat valmistuneet. Sillä tavalla saisimme heidät tänne jäämään. Meidän koulutusjärjestelmämme on ollut siinä mielessä vähän erikoinen, että on tarjottu koulutusta ilmaiseksi mutta sitten me emme ole saaneet Suomeen jäämään näitä osaajia. Ja tähän meidän pitäisi panostaa.

14.24 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Juuri näin, kuten edellä kuultiin. Meillä on hirvittävä haaste siinä, että me pystymme hyödyntämään sen osaamispotentialiaalin, jota koetamme tänne saada. Eli nyt kysymys kuuluu, mietimmekö asiaa siten, että miksi koulutamme meillä yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa osaajia — yhteys siihen, että elinkeinoelämän tarpeet ja meidän yhteiskunnan rakenteet edellyttävät sitä, että meillä on huippuosaamista, ja tässä keskustelussa pitää enemmän tuoda juuri edellä mainitun kaltaisia asioita. Kuten edustaja Mykkänen toi esille, mikä on se tarve, miksi me tarvitsemme korkeaa osaamista, on se, että me voimme pitää elinkeinorakenteita ja hyvinvointivaltiota pystyssä, ja sitä kautta meidän tarvitsee saada jatkossa tänne myös kansainvälistä osaamista, niitä uusia ihmisiä, jotka avaavat meille ovia globaalille, jopa viennille, koska juuri jokainen maasta tänne tuleva opiskelija, jolla on oma kanavansa jo omaan yhteiskuntaansa, kulttuurin tuntemus, voi edistää sitten omalta osaltaan meidän vientiteollisuuden ja meidän sitä kautta rakenteitten parantamista.

Mutta nimenomaan ei unohdeta sitä, että opiskelu sinällään on itseisarvo, mutta pitää se kansallinen itsekkyyks pitää siellä taustalla, että minkä vuoksi me tätä teemme. Ja siinä mielessä pitää uskaltaa ajatella sitä, että tämä ei ole uhrilahja elinkeinoelämälle, vaan tämä on sitä varten rakennettu järjestelmä, jotta me pystymme olemaan tässä globaalissa kilpailussa mukana, ja se tapahtuu vain huippuosaamisella.

14.26 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys ja siitä tullut mietintö kuvaavat hyvin sitä, että tätä byrokratian purkua olisi ehkä kannattanut harjoittaa jo vakavammin tuumin aikaisemminkin, koska tässä tavallaan hetken aikaa on ollut laki voimassa, nyt se sitten kumotaan tai muutetaan lakia niin, että hakemuksen käsittelymaksua ei enää ole. Olkoon tämä esimerkki siitä, että hieman pitkäjänteisempään toimintaan olisi hyvä päästä. Se nimittäin vie turhan... Niin kuin tässä valiokunnan mietinnöstä hyvin käy ilmi, täällä on kuitenkin rahaa palanut turhassa ja monia turhia kokouksia istuttu. Toivon mukaan pääsemme tällaisista tapauksista virtaviivaisempaan menettelyyn.

Se on hyvä periaate, että opiskelu on edelleen Suomessa maksutonta ja nimenomaan niin, että kaikki yhteiskuntaluokkaan ja asemaan ja kukkaron paksuuteen katsomatta pääsevät opiskelemaan, jos muuten vain halut ja tahto riittävät. Siitä pidettäköön aina kiinni.

Ja sitten kun tässä mietinnössä mainitaan mahdollisuus siitä, että tuleeko turhia hakeuksia, kun käsittelymaksu poistuu: Järjestelmiä pitää kehittää niin, että tämmöinen turha

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2016 vp

tyhjäkäynti poistuu ja opiskelijat hakeutuvat vain sellaisille aloille, joihin he todella haluavat. Sehän on ihan tuommoinen normaali sääntömenettely, ei siinä tarvita käsittelymaksuja.

Ja toinen asia: Meillä ei ole ongelma se, onko hakijoita. Ongelma on varmaan siinä, että hyvin monella alalla tänä päivänä puuttuu ammattitaitoista työvoimaa, mutta toisaalta sitten koulutetaan sellaisiin tutkintoihin, sellaisia tutkintoja tulee tehtyä, jotka eivät johda koskaan ammattiin. Elikkä kyllä meidän koulutuksen sisällä pitää näiden yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen ja ammattiopistojen käydä sitä keskustelua, että mihin ammatteihin koulutamme, että ammattityövoimaa riittää kaikille aloille.

Ja lopuksi sitten vielä tämä Eta-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden lukukausimaksu. On aivan perusteltua, että niitä peritään, sieltä tulevilta opiskelijoilta peritään lukukausimaksu. Tätä asiaa ei pidä sotkea tähän Suomen tilanteeseen, mutta kuten edustaja Lauslahti omassa puheenvuorossaan totesi, niin sieltä tulee joka tapauksessa meille opiskelijoita, jolloin on aivan oikein, että heiltä peritään kohtuullinen maksu, koska kysyntää on.

14.28 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! On selvää, että tämä tuntuu hieman poukkoilevalle, että ensin meillä on hakemuksen käsittelymaksu ja sitten ei ole, mutta sanoisin näin, että tilanne, jossa nämä hakemusmaksut tulivat, oli eri kuin nyt. Ja tässä kohdin, kun tuli meidän uusi hallitus, joka lähti viemään tarmokkaasti eteenpäin koulutusvientiä ja koulutusvientiesteiden poistamista, josta esimerkkinä on nyt mahdollisuus kerätä lukukausimaksuja, se on tehnyt eräällä tavalla myöskin turhaksi sen hakemusmaksun, koska jo lukukausimaksujen kerääminen sellaisenaan on viesti, että meillä on maksullista koulutusta tarjolla EU-, Eta-maiden ulkopuolelta tuleville. Eli siltä osin hakemusmaksut olivat paikallansa aikaisemmin, joilla pystyttiin sitten turhat hakijat käytännössä seulomaan pois ja saatiin ne vakavimmat. Se oli siihen aikaan ihan perusteltu ja hyvä laki.

Sitten liittyen huippuosaajiin ja huippuosaajien pitämiseen: Edustaja Satonen teki viime kaudella lakialoitteen, johon tuli, oliko siellä yli sata nimeä siellä perässä, ja sen lakialoitteen sisällä oli myöskin pohdittu sitä, millä näitä lukukausimaksuja maksavia nuoria sitten saataisiin pysymään Suomessa. Siellä oli ajateltu tämäntyyppistä järjestelmää, että jos nuori sitten valmistuessaan jää Suomeen, niin hän voisi vähentää maksamansa lukukausimaksut verotuksessa pois ja siltä osin voitaisiin houkutella jäämään Suomeen.

Selvää on, että tulevaisuudessakin suomalaisten nuorten opintojen tulee olla maksuttomia.

14.30 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! En halua pitkittää tätä keskustelua, joka sinällään on arvokasta ja tärkeää, kun koulutuksesta ja osaamisesta puhutaan, mutta mielelläni totean, että edustaja Hoskonen oli kyllä siltä osin ihan oikeassa, että kyllä nämä käsittelymaksut olisivat voineet kohtuudella tulla jo aikaisemminkin voimaan ja käyttöön. Tässä kohtaa voi ihan semmoista itsekritiikkiäkin suorittaa niitten kohdalta, jotka nyt valan kahvassa ovat olleet, mutta meillä on tunnetusti herkkyyttä tehdä sellaisia päätöksiä, jotka nyt esimerkiksi tässä tapauksessa kohdentuvat EU- ja Eta-maiden opiskelijoille, joista kuitenkin hyvin monet lähtevät aika ankeista olosuhteista, mutta sen takia se käsittelymaksu asetettiin myöskin varsin maltilliselle tasolle. Mutta niin kuin tuossa pääpuheenvuorossani sanoin, niin meistä ei kukaan ihan tarkkaan tiedä, kuinka paljon näitä kepillä jäätä koettelevia hakijoita on tullut, mutta mieluummin puhutaan tuhansista kuin sadoista,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2016 vp

jotka eivät välttämättä pyrikään ammattikorkeakouluun tai yliopistoon vaan haluavat tulla Suomeen, mikä nyt ei sinälläänkään väärä asia ole.

14.31 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! On ymmärrettävää, että silloin kun yliopistomaksuja, opiskelumaksuja ei ollut, näitä hakemuskaksuja käytettiin, koska muuten olisi ollut selkeä vaara siitä, että näitä hakemuksia olisi tullut röykkiöittäin maahan. Eli tässä suhteessa hallitus toimii mielestäni nyt loogisesti näiden maksujen poistamisen suhteen.

Mitä sitten tulee siihen, miksi meidän kannattaa hankkia intialaisia opiskelijoita ilmaiseksi Suomeen. No, se pelko on tietysti se, että me emme saa niitä intialaisia opiskelijoita tänne, jos koulutuksemme on maksullista. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus teki kaksi vuotta sitten tutkimuksen siitä, minkä verran ulkomaalaisia opiskelijoita Suomessa on: heitä oli noin 20 000. VATTin tutkimuksen mukaan yli kaksi kolmasosaa näistä opiskelijoista oli edelleen Suomessa vuosi valmistumisensa jälkeen, ja näistä maahan jääneistä yli kaksi kolmasosaa oli työllistynyt. VATTin arvio on se, että tutkimukset pääosin puoltavat väitettä siitä, että ulkomaalaisten opiskelijoiden kouluttamisesta maalle koituvat hyödyt ylittävät siitä aiheutuvat kustannukset. Ja tämä on ollut se tausta-ajatus sille, miksi olemme halunneet pitää koulutuksen maksuttomana.

Toinen on tietysti sitten se, että emme missään tapauksessa halua, että koulutusmaksut leviävät myös suomalaisille opiskelijoille. Onneksi moni hallituksesta on sanonut ja luvannut, että näin ei käy. Toivottavasti siihen voimme luottaa.

14.33 Simon Elo ps: Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaisten idea tässä kysymyksessä on ollut selvä: suomalaisille ei lukukausimaksuja, EU- ja Eta-alueen ulkopuolisille opiskelijoille kyllä.

Vähän ihmetyttää tässä keskustelussa se, että samaan aikaan sanotaan, että suomalainen koulutus on laadukasta — ja niin se minun mielestäni onkin — mutta sitten annetaan ymmärtää, että siitä ei kukaan kuitenkaan olisi valmis maksamaan, jos lukukausimaksut on. Tätä pidän hieman kummallisena ajatteluna. Jos meillä on laadukas koulutus, ja itse näen, että on, jota kelpaa myydä, vientiäkin tehdä, niin kyllä siitä silloin joku on sitten myös valmis maksamaan. Sitten on kyse lähinnä markkinoinnista ja muusta, osataanko sitä myydä vai ei.

Mitä tässä muuten on päätetty lukukausimaksujen osalta? Vähimmäisvaatimus on, että 1 500 euroa laitetaan lukukausimaksuksi, muuten sen suuruuden voi sitten opinahjo itse päättää. Tietysti jos ajatellaan esimerkiksi Helsingin yliopistoa, niin he päättivät, että se suuruus tälle maksulle on 10 000—25 000 euroa. He olisivat halutessaan voineet päättää tämmöisestä hyvin pienestäkin maksusta, mutta tietysti ymmärtävät sen, että sehän ei kata niitä kustannuksia, mitä opiskelusta tulee. Eli kyllä tässä edelleen viimekätinen valta on opinahjoilla päättää pitkälti siitä, miten toimivat.

Myös tärkeää on huomata se, että näille henkilöille, joille nyt tosiaan tulee sitten tämä maksu tähän tutkintoon, pitää lain mukaan tarjota myös apurahaohjelma. Kyllä valtio tulee edelleen hätiin silloin, jos on ansioituneita ja muuten nämä ehdot täyttäviä henkilöitä, eli huojennuksia lukukausimaksuun — joka nyt tosiaan sitten tulee — joka tapauksessa voi saada ja stipendejä sitten elämiseen. Tämäkin tässä keskustelussa olisi syytä ottaa huomioon.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2016 vp

Mutta kaikkein tärkeintä minusta olisi se, että jos sanotaan, että meillä on laadukas koulutus, jota kelpaa myydä, niin kyllähän siitä silloin voi hintaakin maksaa.

14.35 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Täydentäen tuota aikaisempaa puheen-
vuoroani: Missään nimessä en halua moittia aikaisempia päätöksentekijöitä tästä synty-
neestä tilanteesta. Se on totta, niin kuin edustaja Lauslahti sanoi, tietäen, että hän on erin-
omainen sivistyspuolen asiantuntija, samoin edustaja Gustafsson. Heillä on tällä puolella
aivan huippuosaamista allekirjoittaneeseen verrattuna. Tärkeää on, että järjestelmät kehit-
tyvät. Se on totta, että aina tulee virheitä, kun maailma muuttuu. Se muutos, mikä aikanaan
kesti 30 vuotta, voi tänä aikana muuttua yhdessä vuodessa, elikkä elämme erittäin hektistä
aikaa. Se, mikä viime vuonna oli hyvää, saattaa olla vuoden kuluttua aivan toivottoman
vanhanaikaista. Eli alkäämme niistä ottako kukaan nokkiimme, jos maailma muuttuu, vaan
pyrimme mukautumaan tähän tilanteeseen. Tässähän sitä on tehty, ja hyvä, että näin men-
näin.

Mitä tulee ulkomailta tuleviin opiskelijoihin, kuten Kiinasta tuleviin opiskelijoihin Suo-
meen päin suuntautuvaan opiskeluun, niin Kiinassa on tällä hetkellä noin 300 miljoonaa ih-
mistä, joilla on paljon paljon enemmän rahaa kuin keskivertoeurooppalaisella. Siellä on
valtava määrä miljonäärejä, joilla on kyllä varaa maksaa se pieni lukukausimaksu tänne.
Heillä itsellään valmistuu noin 3 miljoonaa insinööriä, diplomi-insinööriä ja opistoinsinöö-
riä vuosittain, elikkä kyllä siellä potentiaalia on. Hyvin moni näistä nuorista ja niistä per-
heistä, joilla on varallisuutta maksaa, haluaa tulla Suomeen kokemaan, mitä on ulkomailla
opiskelu, ja nimenomaan näkemään näitä meidän tietojärjestelmiä ja ennen kaikkea länsi-
maista tietoutta ja kielitaitoa hankkimaan. Se on meille rikkaus, mutta jos he ovat siitä val-
miita pikkuisen maksamaan, niin se on meidän yliopistoille vain hyvä lisä.

14.37 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! On ihan selvää, että koko tämä sali
pitää suomalaista koulutusta laadukkaana ja arvokkaana. Toinen kysymys on sitten se,
mitä kannattaa myydä. Toki voi yrittää myydä vaikka hiekkaa Saharaan tai lunta eskimoil-
le, mutta kun ajatellaan nyt vaikkapa niitä kiinalaisia miljonääriopiskelijoita ja kun tiede-
tään tosiasia, että maapallo on pyöreä, Kiinasta Suomeen on kovin pitkä matka, on paljon
maailmalla arvostetumpia yliopistoja kuin Suomen yliopistot, on maailmalla paljon puhu-
tumpia kieliä kuin suomen kieli ja on paljon suurempia markkina-alueita kuin Suomi, niin
tässä kilpailussa maksullisilla yliopistoilla meidän on hankala kilpailla. Toivon, että tämä
joka tapauksessa onnistuu näistä hankaluuksista huolimatta.

14.38 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Näin on, että tulee tunnistaa ne omat
koulutustuotteet, tunnistaa ne maat, joista löytyy kysyntää kyseenomaisille koulutustuot-
teille. Otetaan esimerkkinä meidän opettajankoulutuksemme. Opettajankoulutus on maail-
man parasta opettajankoulutusta ja siihen löytyy myös maailmalta kysyntää. Sitten on ky-
symys, millä tavalla me pystymme tuotteistamaan sen sellaiseksi paketiksi, jolla se on sit-
ten myytävissä ulkomailla. Se ei ole pelkästään sitä, että tänne Suomeen tullaan opiskele-
maan. Se voi olla osa ajasta Suomesta tai sitten ei laisinkaan. Kuten edustaja Mykkänen
nosti, verkko-opinnotkin ovat mukana, mutta yhä enemmän meidän pitäisi pohtia niitä
konsteja, joilla me skaalaamme ne meidän koulutustuotteet, esimerkiksi lisensioinnin tai
franchisingin kautta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2016 vp

14.39 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Olen samaa mieltä siitä, että suomalaisen laadukkaan koulutuksen paras tae on se, että meillä on laadukas opettajankoulutus. Nyt on ihan pakko kysyä, kun hallitus on lakkauttamassa Savonlinnan opettajankoulutuslaitosta: jos kerran opettajankoulutus on näin laadukasta ja myyntivaltti Suomelle, kuinka tällainen oppilaitos kannattaa missään tapauksessa lakkauttaa?

Muistutan mieliin, kuinka kansainvälisen viestinnän laitos siirrettiin joitakin vuosia sitten Joensuuhun. Siitä kokonaisuudesta Joensuussa, ystävät hyvät, on jäljellä enää 20 prosenttia. Eli on suuri vaara, että opettajankoulutus menee pesuveden mukana, jos emme pidä laadukasta taito- ja taideaineiden opetusta yllä Savonlinnassa, missä se on mahdollista tehdä edullisesti, jopa 40 prosenttia halvemmalla kuin esimerkiksi Helsingin yliopistossa täällä Helsingissä. Nyt olisi se näytön paikka, jolla voitte osoittaa sananne todeksi.

14.40 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Pyysin oikeastaan repliikkiä edustaja Järvisen puheenvuoroon: kysymyshän ei ole siitä, että hallitus on lakkauttamassa Savonlinnan opettajankoulutuslaitosta, vaan kyllä sen päätöksen lakkauttamisesta on tehnyt Itä-Suomen yliopiston hallitus aivan itse. Suomen hallitus sen sijaan on koettanut kaikin keinoin käydä neuvotteluja yliopistoautonomian piiriin kuuluvan yliopiston kanssa. Ja edelleenkin sen kanssa käydään neuvotteluja, että onko tälle asialle enää mitään tehtävissä, koska Suomen hallitus kyllä hyvin tietää, että jos Savonlinnasta lähtee opettajankoulutuslaitos, niin se on kohtalokasta sille kaupungille, ja siinä ei ole kyllä kokonaistaloudellisesti mitään järkeä, koska Savonlinnan OKL:n uusista rakennuksista on sitten laitettu jo Aralle sisään vetämään 35 miljoonan euron avustus, ja samaan aikaan Savonlinnaan jäisi sitten tyhjä kiinteistö. Niin että tarkkuutta toivon kyllä puheenvuoroissa. Suomen hallitus ei ole Savonlinnan OKL:ää lakkauttamassa.

14.41 Jari Myllykoski vas: Nyt mua viedään linnasta linnaan, arvoisa rouva puhemies! (Naurua) Mutta täytyy todeta, että en nyt sotkeennu tähän tematiikkaan, että mitä ja kuka on mitenkään lopettamassa, mutta toki ei voi olla sanomatta sitä, että tietyillä rahoituspäätöksillä on ollut vaikutusta siihen, että Savonlinnassa on ryhdytty tällaisiin toimenpiteisiin. Onko se sitten kana vai muna, kiistelkää te siitä.

Mutta lähinnä edustaja Lauslahdelle haluan sanoa, että yleensä markkinointi on sellaista, että sinulla on tuote, joka hinnoitellaan, ja sitten sitä ruvetaan markkinoimaan. Ja jotta voidaan olla varmoja, että meillä on sellainen tuote, niin kyllä sen kysynnän ja tarjonnan osalta pitäisi olla selvä näkemys siitä, missä me olemme kilpailukykyisiä tämän korkeakouluopetuksemme kanssa ja millekä asiakasryhmälle me voimme tätä markkinoida. En usko todellakaan, että kiinalainen miljonääriperheen lapsi suuntautuu suomalaiseen yliopistoon. Hänelle varmasti on tarjolla joitakin houkuttelevampia vaihtoehtoja, ehkä Atlantin toisella puolella, mihinkä halutaan sijoittautua ennemmin kuin tulla Suomeen, pieneen kulttuuriin, pieneen markkina-alueeseen. Sen takia olisi erityisen tärkeää, että me huolehdimme siitä, että me voimme saada yleensä kansainvälisiä, kyvykkäitä opiskelijoita tänne ja juurruttaa heitä tänne meidän elinkeinoelämämme hyödyksi. Me emme voi saada niitä rahalla tänne tulijoita niin, että olisimme niin kilpailukykyinen maa kansainvälisessä yliopistomaailmassa. Me olemme hyviä, mutta emme ole maailman parhaita.

14.43 Sanna Lauslahti kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykoskelle: Haulikolla ei kannata ampua vaan tehdä se täsmäiskuin oikeisiin markkinoihin oikeilla tuotteilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2016 vp

Oikeastaan en ota kantaa, missä opettajankoulutusta järjestetään, vaan mieluumminkin sanoisin näin, että meidän tulisi tehdä selvitys, kuinka paljon tulevaisuudessa tarvitaan opettajia — ei pelkästään meidän maamme tarpeita ajatellen, meidän lapsiamme ja nuoriamme, jotka ovat peruskoulussa tai päiväkodeissa tai ammatillisessa oppilaitoksessa, vaan samalla arvio myös siitä, kuinka paljon me tarvitsemme opetusalan ammattilaisia koulutusvientisektorilla. Näiden osalta voisi sitten tehdä johtopäätöksen siitä, kuinka paljon meidän tulee kouluttaa opetusalan ammattilaisia. Kun nyt jo nähdään, kuinka kysyntää löytyy — otan esimerkkinä Kolumbian, joka tuntuu kovin kaukaiselle maalle, Haaga-Helia on järjestänyt maassa onnistuneesti opettajankoulutusta — voisi kysyä, pitäisikö itse asiassa tulevaisuudessa kouluttaa entistä enemmän opetusalan ammattilaisia. Mutta näkisin, että tässä on selvityksen paikka.

14.44 Heli Järvinen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kulmunille: Nyt täytyy pitää tarkkaan mielessä, kuka kantaa vastuun mistäkin. Yliopisto kantaa vastuun siitä, missä opetusta ja koulutusta antaa, mutta maan hallitus kantaa aina vastuun siitä, että päteviä ammattilaisia riittää ympäri Suomea niin, että yhteiskuntavastuuta kannetaan tasaisesti.

Nyt voi hyvin kysyä, miten maan hallitus on kantanut yhteiskuntavastuuta esimerkiksi Itä-Suomen yliopiston osalta: Te sanotte tarjoavanne 8 miljoonaa euroa erityisrahoitusta mutta samaan aikaan vedätte 10 miljoonaa euroa pois. Minun vanhan matikkapäni mukaan tämä tarkoittaa kyllä miinus 2:ta miljoonaa eikä mitään ylimääräistä rahaa.

Jos hallituksella on halu pitää Savonlinnan opettajankoulutuslaitos olemassa, siihen on kaikki mahdollisuudet. Ensi viikolla käydään tulosneuvottelut — se on aina ministeriö, joka antaa tutkinnonanto-oikeudet yliopistolle, yksikään Suomen yliopisto, edustaja Kulmuni, ei voi itse päättää, mitä tutkintoja tässä maassa antaa, vaan niistä päättää aina ministeriö. Elleivät nämäkään keinot tehoa ja auta, niin aina on vielä viimeinen mahdollisuus, ja se mahdollisuus on se, että voidaan perustaa Savonlinnaan oma yliopisto. Olen todella iloinen, jos hallitus on tähän valmis, niin kuin edustaja Kulmunin puheenvuorosta käy ilmi.

14.46 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Vielä tähän keskusteluun lisänä sen verran, mitä tulee tähän Savonlinnan opettajankoulutussysteemiin ja siihen tehtyihin päätöksiin, että todellakin yliopistot ovat itsenäisiä, kuten tässä talossa aikanaan on päätetty, siihen ei ole enää meillä pelimerkkejä.

Voin kertoa kokemuksesta: Ilomantsissa oli Itä-Suomen yliopistolla tutkimusasema, josta vannottiin, että se jää sinne ja pysyy ja kehittyy, sitähan rakennettiin. Mitä teki Itä-Suomen yliopisto? Yhtenä päivänä vain tuli kuntaan puhelu, että se loppuu huomenna, ja kahden päivän päästä oli jo huutokauppa ja tavarat myytiin pois, että ei vain varmasti laitos kehity. Syynä oli tietenkin keskittäminen, ja toinen syy siihen oli tämä järjetön yliopistokiinteistöjen vuokrapolitiikka. Se on aivan samaa politiikkaa, mitä Senaatti-kiinteistöt valtioiden kiinteistöissä noudattaa, aivan älyttömät vuokrat sellaisilla alueilla — jokainen tietää, että Ilomantsissa normaalimarkkinoiden vuokrataso ei ole kymmenettä osaa siitä, mitä se tämän kaupungin keskustassa on. Jokainen sen tietää, että siellä on vuokrataso varmasti pienempi, mutta kun siellä keinotekoisesti pidettiin laskennalliset vuokrat Helsingin tasolla, niin totta kai, hyvänen aika, mikään koulutus ei kannata.

En tunne Savonlinnan tapausta, mutta olen surullinen sen puolesta ja tunnen myötätuntoa niitä ihmisiä kohtaan, jotka tämän päätöksen kohteena ovat, mutta yliopistot tekevät itsenäisiä päätöksiä. Mutta tässä maassa on kaksi asiaa, jotka pitäisi panna kuntoon: Senaat-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 50/2016 vp

ti-kiinteistöjen järjetön politiikka, joka lopettaa tästä maasta kaiken järkevän toiminnan vuokrapolitiikalla, siinä hommassa ei ole järjen hiventä, ja yliopistokiinteistöt kuuluvat valitettavasti tähän samaan porukkaan. Ei taida olla yhtä paha, mutta aika lähelle pääsee.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 36/2016 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.